

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
EKSAKTO ZINĀTŅU UN TEHNOLOĢIJU FAKULTĀTES
DATORIKAS NODAĻA

INTERPRETATORS PROGRAMMĒŠANAS VALODAI IMMUTANT

KVALIFIKĀCIJAS DARBS DATORZINĀTNĒS

Autors: Rolands Frīdemanis

Studenta apliecības Nr.: rf23009

Darba vadītājs: asociētais profesors Dr. sc. comp. Aleksandrs Belovs

RĪGA, 2025

Anotācija

Mūsdienās liela daļa no vispārīga pielietojuma programmēšanas valodām, satur sematiku, kas paredz, ka datu mainība ir ierasta lieta, tomēr šim pastāv būtisks trūkums, kas ir datu neparedzamība. Lai spriešanu par programmas stāvokli padarītu paredzamu, šī darba ietvaros tiek izstrādāta programmēšanas valoda, kuras gramatika un sintakse ierosina noteikta datu nemainību. Šis darbs satur valodas specifikāciju un interpretatora arhitektūras dokumentāciju lekserim, parsētājam un abstraktā sintakses koka pārstaigāšanas algoritmam. Rezultātā, izmantojot valodu C, tiek izveidota augsta līmeņa, intepretējama, dinamiski tipizēta valoda ar atomāriem datu tipiem.

Atslēgvārdi: interpretators, AST, funkcionālā programmēšana, C valoda, datu nemainība

Abstract

Most modern general-purpose programming languages use grammar and syntax that suggests mutable data being an ordinary matter, which in reality complicates reasoning about program state. To make such reasoning predictable, this work explores the design and development of a programming language with explicit syntax and semantics of immutable data. This work contains specification for such language and documentation of the architecture for the lexer, parser and AST-walker of the underlying interpreter. As a result, a high-level, interpreted, dynamically typed programming language with only atomic data types is created. The language is implemented in C.

Keywords: interpreter, AST, functional programming, C language, data immutability

SATURS

Apzīmējumu saraksts un terminu skaidrojumi	2
Ievads	3
1. Valodas specifikācija	4
1.1. Datu tipi	4
1.2. Konstrukcijas	6
1.3. Operatori	6
1.4. Izvērtēšanas kārtība	8
1.5. Mainīgie	9
1.6. Funkcijas	10
1.7. Kontroles plūsma	11
1.8. Kļūdu veidi un apzīmējumi	13
2. Interpretatora arhitektūra	14

APZĪMĒJUMU SARAKSTS UN TERMINU SKAIDROJUMI

- **AST** - Abstraktās sintakses koks - koka datu struktūra.
- **Datu nemainība** - Datu īpašība, kas neļauj mainīt to vērtību pēc sākotnējās inicializācijas. Programmēšanas valodas kontekstā tā izpaužas kā preventīva intepretatora uzvedība caur valodas semantiku, lai nodrošinātu pēc iespējas visaptverošāku datu nemainību [1].

IEVADS

Datu mainība un to nepārtraukta plūsma no viena mainīga uz otru ir neapstrīdama daļa no lielas daļas programmatūras. Droši var apgalvot, ka datorsistēmu arhitektūru atmiņas koncepcija ļauj izmantot atmiņu vairākkārtēji. Atmiņu var relocēt, izdzēst, pieprasīt lielākus atmiņas gabalus u.t.t. No šī izriet datu mainības būtība, un līdz šai dienai tā ir iekalta lielā daļā, ja ne visu, programmēšanas un skriptēšanas valodu.

No otras puses, mainīgiem datiem pastāv īpašība būt neparedzamiem. Kamēr mazas sistēmas spēj tikt galā ar nelielu daudzumu mainīgo, tad lielajās sistēmā tas var kļūt par acīmredzamu problēmu. Atmiņa datoram ir viena, tomēr atsaukties uz to var no dažādām vietām dažādos laika brīžos, kas padara spriešanu par datu stāvokli daudz sarežģītāk.

Programmētāji izmanto iespēju mainīt datus brīvā veidā, jo programmēšanas valodas un to abstrakcijas ir padarījušas to tik vienkāršu. Lai gūtu vairāk kontroles pār iepriekš minēto uzvedību, valodas no C saimes, Java, JavaScript un citas valodas satur gramatikas, kas ierobežo mainīgu datu inicializāciju un to turpmāko vērtību maiņu. Kā piemēru var minēt `const` atslēgvārdu no valodas C, kas fiksē doto mainīgo un liedz pārrakstīt tā vērtību, tomēr tas tikai daļēji attiecas uz atsauces tipa vērtībām. Kaut arī šāda tipa mainīgais vienmēr atsauksies tikai uz vienu konkrētu atmiņas apgabalu, nav noteikts, ka vērtība, kas tajā atrodas, nemainīsies. Līdz ar to, `const` atslēgvārds negarantē patiesu datu nemainību, bet tikai noslēdz to uz `readonly` pieeju. Neskatoties uz dažādiem programmēšanas valodu centieniem ierobežot datu mainību, tādas problēmas kā neparedzamas mainīgo vērtības pāveidē izpildes laikā, mainīgo aizstājējvārdu nepārdomāta ieviešana un izmantošana, mainīgo nejauša re-inicializācija u.c. joprojām sastāda lielu daļu programmu. [1]

Šis darbs izskata jaunas interpretējamas programmēšanas valodas izveidi, kurai pielietota datu nemainības semantika, cenšoties mazināt programmatūras izstrādes problēmas saistītas ar stāvokli maiņu. Tas arī nozīmē, ka galvenā ideja kalpo par faktoru valodas nosaukuma izvēlei. Savukārt interpretatora sākotnējā versijā, kas šeit ir izskatīta, ietilpst apstrādes loģika sekojošām daļām: primitīvi datu tipi un to glabāšana mainīgos, ar to saistītā datu nemainības semantika, izteiksmes, tīras un netīras funkcijas, kontroles plūsma un cikli.

Šī darba pirmajā nodaļā tiks izskatīta programmēšanas valodas specifikācija, kurai pakārtosies interpretators. Savukārt otrā nodaļa būs veltīta interpretatora arhitektūras pārskatam un tā tehniskai specifikācijai, kā arī tehnoloģijām izmantotām programmatūras izstrādei. Trešā un ceturtā nodaļa virzīs uzmanību uz leksera un parsētāja izstrādes detaļām, bet piektā nodaļa būs par rezultējošā AST apstrādi. Tālākajā sestajā nodaļā būs apkopoti rezultāti par jauniegūto valodu un tās interpretatoru, un praktiski demonstrēts valodas pielietojums. Visbeidzot, septītajā nodaļā tiek izvirzītas idejas turpmākai valodas attīstībai, un izskatīts kopsavilkums par paveikto darbu.

1. VALODAS SPECIFIKĀCIJA

Šīs nodaļas nolūks ir formalizēt prasības, kas noteiktas uz valodu, kas attiecīgam interpretatoram ir jāspēj īstenot. Šī nodaļa neizklāsta implementācijas detaļas, bet gan drīzāk kalpo kā lietotāja rokasgramāta valodas lietošanā. Nodaļā izklāstītā informācija netikai palīdz lasītājiem iepazīties ar tās uzbūvi valodas lietošanas un attīstītīšanas nolūkos, bet arī nosaka prasības, kas tiek attiecīgi nostādītas uz Immutant programmēšanas valodas interpretatoru. Nodaļā ir skaidroti valodā definētie datu tipi, mainīgie funkcijas, un programmas vadības mehānismi, datu nemainības semantika, kas attiecas uz noteikta veida vērtībām, kā arī tiek uzskaitīti kļūdu paziņojumi un to attiecīgie skaidrojumi. Turpretim, lai iepazītos ar tehniskām implementācijas detaļām, skatīt nākamo nodaļu 2..

1.1. Datu tipi

Immutant valodā tiek definēti tikai primitīvi datu tipi, kurus iedala 3 kategorijās: patiesuma, virknes tipa, un skaitļi. Par katru no šiem zemāk seko savs skaidrojums.

1.1.1. Virknes

Definīcija

Virkne ir jebkuru simbolu kopums, kas ir ietverts starp dubultpēdīņām.

Virknes var saturēt jebkādu simbolu, tostarp specsimbolus, kā @, ^, & u.c. Proti, virknēs arī nav liegts izmantot speciālos atslēgas vārdus, ko pati valoda ir definējusi, piemēram, `mutant` (vairāk par to minēts sadaļā 1.5.). Piemērs dažādām vīknēm seko zemāk. Tāpat, arī vienu rakstzīmi ir atļauts uzdot ar virknes tipu.

`"", "someString", "sentence with spaces", " ", ,"\\"`

Izņēmuma gadījums, ir dubultpēdīņu simbola izmantošana iekš virknes. Lai nezutvertu to kā virknes beigas, tas ir jāekranē ar vadošo simbolu \. Realitātē neekranizētas virknes, kas satur specsimbolus ir pamata sintakses kļūda, ko programmētāji bieži vien pieļauj neuzmanības dēļ.

Piemērs tādai virknei:

"They call themselves \"the wolves\""

Rezultātā atkārtots dubultpēdiņu simbols netiek uztvers kā virknes beigu indenkators, bet gan kā daļa no virknes vērtības, un tiek panākts sekojošs teksts:

They call themselves "the wolves"

Uz ekranizēšanu attiecas arī pats ekranizēšanas simbols \. Ja ir nepieciešamība to iekļaut virknē, tas arī ir jāekranizē sekojošā veidā:

"There is something mysterious about the "\\\" character."

Dotās virknes rezultējošais teksts ir:

There is something mysterious about the "\" character.

1.1.2. Skaitļi

Definīcija

Skaitlis ir jebkura vērtība no Reālo skaitļu kopas. Ir svarīgi uzsvērt, ka irracionāli skaitļi tiek implementēti pēc IEEE 754 standarta, tāpēc realitātē tie nav līdz galam irracionāli, bet gan ir to aproksimētas vērtības. Daļskaitļu decimālo daļu atdala ar punkta (.) rakstzīmi.

Piemērs skaitliskām vērtībām seko zemāk:

102, -9, -0.3, 421.5632, PI

Dotajā piemērā PI ir viena no valodā eksistējošām konstatēm, kas satur aproksimētu matemātiskās konstantes π vērtību (~ 3.1415926535).

Valodas gramatika atļauj izmantot vadošo punktu priekšā skaitlim, kas apzīmē decimāldaļu skailim nulle. Piemēram, decimālskaitlis .34 ir identisks ar 0.34.

1.1.3. Patiesuma vērtības

Definīcija

Patiesuma vērtības ir tādas vērtības, kuras ir vai nu patiesas vai nu aplamas.

No augstāk redzamās definīcijas izriet, ka valodai Immutant tiek definēta divvērtīga loģika. Tātad, patiesu vērtību apzīmē ar `true`, bet aplamu ar `false`.

1.2. Konstruktijas

1.2.1. Izteiksmes

Izteiksmes ir konstrukcija, kas atgriež kādu vērtību. Piemēram, funkcijas izsaukums ir izteiksme, kas rezultātā atgriež izpildītas funkcijas vērtību. Pie tam, arī aritmētiska vai loģiska operācija ir izteiksmes konstrukcijas, jo atgriež skaitlisku vai patiesuma vērtību attiecīgi.

1.2.2. Apgalvojumi

Apgalvojumi jeb deklarācijas ir izteiksmes, kas veic kādu darbību, bet pašas par sevi nedod nekādu vērtību. Piemēram, mainīgo inicializācija ir apgalvojums, jo tā veic darbību - piešķir vērtību mainīgajam, bet pati par sevi nedod nekādu vērtību.

Funkcijas definīcija ir apgalvojums, jo tā arī veic darbību - reģistrē funkciju atmiņā, bet pati par sevi nedod nekādu vērtību.

1.3. Operatori

Operatorus iedala unāros un bināros. Unārs operators tiek pielietots tikai vienam operandam, kur tai pat laikā bināri operatori ir pielietoti 2 operandiem. Piemēram, negācijas operators, kas apvērš patiesuma vērtību ir pielietots vienam operatoram, bet saskaitīšanas operators ir pielietots diviem skaitļiem, producējot to summu.

Vērts precizēt, ka gadījumā, ja operators ir binārs, tad tas tiek rakstīts abiem operandiem starpā. Turpmāk tekstā kreisas operands tiek definēts kā šāda bināra operatora operands, kas atrodas pa kreisi no operatora, un labais kas attiecīgi ir pa labi no tā. Piemēram, izteiksmē $23 + 45$ skaitlis 23 ir kreisas operands, 45 ir labais operands, un + ir binārais summas operators.

Aritmētiskie operatori: tiek pielietoti skaitļiem, un atgriež skaitlisku vērtību.

- + saskaitīšana, atgriež divu skaitļu summu
- - atņemšana, atgriež pirmā skaitļa vērtību mīnus otrā skaitļa vērtību
- * reizināšana, atgriež divu skaitļu reizinājumu

-
- / dalīšana, atgriež kreisā operanda dalījumu ar labo operandu. Ja labais operands ir nulle, tad tiek izmests izņēmums `DivisionByZeroException`
  - % modulis, atgriež kreisā skaitļa operanda moduli ar labā operanda vērtību

Aritmētiskās salīdzināšanas operatori: tiek pielietoti skaitļiem, un atgriež patiesuma vērtību.

- > lielāks par, atgriež patiesu vērtību, ja kreisā operanda vērtība ir lielāka par labā operanda vērtību
- < mazāks par, atgriež patiesu vērtību, ja kreisā operanda vērtība ir mazāka par labā operanda vērtību
- >= lielāks vai vienāds ar, atgriež patiesu vērtību, ja kreisā operanda vērtība ir lielāka vai vienāda ar labā operanda vērtību
- <= mazāks vai vienāds ar, atgriež patiesu vērtību, ja kreisā operanda vērtība ir mazāka vai vienāda ar labā operanda vērtību

Ekvivalences operatori: tiek pielietoti jebkura datu tipa operandiem un atgriež patiesuma vērtību. Šeit ir svarīgi atzīmēt, ka valodai `Immutable` nav paredzēta jebkāda datu tipa konversija - tieša un netieša, ar ko tas, piemēram, atšķiras no valodas `JavaScript` [2].

- == ir vienāds, atgriež patiesu vērtību, ja abu operandu vērtības ir vienādas. Proti, atgriež aplamnu vērtību, ja abi operandi ir ar dažādiem datu tiem.
- != nav vienāds ar, atgriež patiesu vērtību, ja abu operandu vērtības nav vienādas, tai skaitā arī ja to datu tipi ir dažādi.

Loģiskie operatori: Pielietoti patiesuma vērtībām, un atgriež patiesuma vērtību.

- ! nēgācija, apvērš patiesuma vērtību. Ir unārs operators.
- && konjukcija, atgriež patiesu vērtību, ja abu operandu vērtības ir patiesas
- || disjunkcija, atgriež patiesu vērtību, ja vismaz viena no abu operandu vērtībām ir patiesa.

1.3.1. Operatoru darbības kārtība

Katram operatoram ir noteikta sava prioritāte, tas ir, kārtība, kādā apakšizteiksmes ar vairākiem operatoriem tiek izpildītas. Piemēram, reizināšanas operatoram ir augstāka prioritāte, nekā saskaitīšanas operatoram, tāpēc izteiksme $2 + 3 * 4$ tiek izskaitļota kā $2 + (3 * 4)$, nevis $(2 + 3) * 4$. Zemāk ir uzskaitīti operatori to prioritātes secībā, no augstākās uz zemāko. Operatori ar vienādu prioritāti tiek minēti kopīgi vienā saraksta apakšpunktā.

-
- ! (unārs nēgācijas operators)
  - *, /, % (aritmētiskie reizināšanas, dalīšanas un modula operatori)
  - +, - (aritmētiskie saskaitīšanas un atņemšanas operatori)
  - >, <, >=, <= (aritmētiskie salīdzināšanas operatori)
  - ==, != (ekvivalences operatori)
  - && (konjukcija)
  - || (disjunkcija)

Ir kritiski atzīmēt, ka dažādu operatoru izpildes kārtību var mākslīgi paaugstināt, izmantojot apaļās iekavas. Izteiksmes iekavās tiek izpildītas pirmās, neatkarīgi no tajās esošo operatoru prioritātes.

Skaidrības labad, tiek dots piemērs ar saliktu izteiksmi un tās izvērtēšanas kārtību:

```
3 + 4 % 2 == 3 && true || false
```

Alternatīvi, to var pārrakstīt ar iekavām, kas ilustrē izvērtēšanas kārtību:

```
((3 + (4 % 2)) == 3) && (true || false)
```

Tātad, apakšizteiksme

```
((3 + (4 % 2)) == 3)
```

tiek izvērtēta pirmā (jo atrodas labajā pusē), kas rezultātā atgriež patiesu vērtību. Pēc tam tiek izvērtēta apakšizteiksme

```
(true || false)
```

kas arī atgriež patiesu vērtību. Beigās tiek pielietots disjunkcijas operators ||, kas atgriež patiesu vērtību, jo vismaz viens no abiem operandiem (kas īstenībā ir izteiksmes) ir patiess.

1.4. Izvērtēšanas kārtība

Līdzīgi kā daudzās citās programmēšanas valodās, piemēram Java un Ruby, arī valodā Immutable izteiksmju izvērtēšanas kārtība ir no kreisās uz labo pusi. Tas nozīmē, ka izteiksmes kreisais operands tiek izvērtēts pirms labā operanda. Tas, gan, negarantē ka jebkuras izteiksmes pirmie kreisējie operandi tiks izvērtēti pirmie, jo saliktas izteiksmes ar vairāk par vienu operatoru ņem vērā operatoru prioritātes un asociativitāti.

Zemāk ir dots piemērs, kas ilustrē šo izvērtēšanas kārtību:

```
pure fn add(a, b) {  
    return a + b;  
}
```

```
immutable sum = add(2, 3) + 4;
```

Dotajā piemēra mainīgajā (skat. 1.5.) `sum` tiek piešķirta vērtība, kas pēc būtības ir izvērtēts izteiksmes `add(2, 3) + 4` rezultāts. Tā kā izteiksmes kreisais operands ir funkcijas izsaukums (skat. 1.6.) `add(2, 3)`, tad vispirms tiek izvērtēta šī apakšizteiksme, kas rezultātā atgriež skaitli 5. Pēc tam tiek izvērtēts labais operands 4 (tas ir parasts skaitlis, tāpēc šeit netiek padarīts daudz darba), un beigās tiek pielietots saskaitīšanas operators `+`, kas atgriež summu 9. Tātad, mainīgajam `sum` tiek piešķirta vērtība 9.

1.4.1. Saīsinātā izvērtēšana

Interpretatora optimizācijas nolūkos, valoas specifikācijā ietilpst arī saīsinātās izvērtēšanas mehānisms, kas ļauj izvairīties no nevajadzīgu apakšizteiksmju izvērtēšanu, loģiskajās izteiksmēs ar disjunkciju [3].

Pēc definīcijas, loģiskā izteiksme ar disjunkciju ir patiesa, ja vismaz viens no tās operandiem ir paties. Tā kā valodā `Immutable` izteiksmes tiek izvērtētas no kreisās puses uz labo, tad ir pietiekami izvērtēt tikai kreiso operandu, ja tas ir paties.

Piemēram, izteiksme `true || (someFunction() + 5 > 10)` izvērtējas kā patiesa, pie tam interpretators noignorēs (neizvērtēs) labo operandu.

1.5. Mainīgie

Valoda nošķir 2 veidu mainīgos: tie kas nepaļaujas datu mutācijai jeb mainībai un tie, kas tai paļaujas. Mainīgos ir atļauts deklarēt, t.i. reģistrēt mainīgā identifikatoru atmiņā, un tā inicializāciju izpildīt atsevišķi, bet ne otrādā secībā.

Mainīgos deklarē sekojošā formā:

```
<mutability> <identifier>;
```

Mainīgā deklarācija sākas ar vienu no 2 atslēgvārdiem `<mutability>` - `mutable` un `immutable` -, kas nosaka mainīgā mutācijas īpašību. Ja mainīgais ir deklarēts ar atslēgvārdu `mutable`, tad piešķirot doto mainīgo citam, abi šie mainīgie atsaucas uz vienu un to pašu atmiņas apgabalu, un tādējādi ir savstarpēji saistīti. Tātad, mainīgā vērtības maiņa ietekmē arī otru mainīgo. Šāda veida mainīgos sauc par **mutants** (no angļu valodas tulkojot - "mutanti"). Turpretim, ja mainīgais ir deklarēts ar atslēgvārdu `immutable`, tad piešķirot doto mainīgo citam, abi

---

šie mainīgie atsaucas uz diviem dažādiem atmiņas apgabaliem. Citādi sakot, mainīgā vērtības kopija plūst caur programmu, nevis atsauce uz to. Šāda veida mainīgos sauc par **immutants** (vārdu spēle angļu valodā, kombinējot datu īpašību *immutability* un lietvārdu *mutants*).

Mainīgo deklarāciju nobeidz patvaļīgs identifikators `<identifier>` jeb mainīgā nosaukums. Identifikators var saturēt burtus, ciparus un pasvītrojuma simbolu (`_`), bet nedrīkst sākties ar ciparu. Tāpat, identifikators nedrīkst sakrist ar kādu no valodas atslēgvārdiem, piemēram, `mutant`, `immutant`, `if`, `else` u.c. (pilnu atslēgvārdu sarakstu skatīt sadaļā `??`).

Mainīgā inicializācijai ir jāseko vienai no sekojošām formām:

```
<identifier> = <expression>;
```

```
<mutability> <identifier> = <expression>;
```

Pirmo gadījumu lieto, ja mainīgā deklarācija ir veikta iepriekš, bet otro, ja mainīgā deklarācija un inicializācija notiek vienlaicīgi.

Lai inicializētu mainīgo, t.i. piešķirtu tam vērtību, ir jāizmanto piešķiršanas operatora simbols (`=`), kam seko izteiksme `<expression>`, kas rezultātā atgriež vērtību, ko piešķir mainīgajam.

1.6. Funkcijas

Funkcijas ir pilnībā vai daļēji izoltēts program-kods, kas var tikt izsaukts un izmantots ar dažādiem parametriem, dažādās vietās un dažādos laika brīžos. Funkcijas pašas par sevi ir daļa no programkoda, tomēr, lai tās varētu tikt izpildītas, ir nepieciešams tās izsaukt.

Funkcijas definē sekojošā formā:

```
<purity> fn <identifier>(<parameters>) {  
    <statements>  
}
```

`<purity>` apzīmē funkcijas īpašību mainīt datus ārpus tās lokālā konteksta. Matemātikā `impure` jeb tiešā tulkojumā no angļu valodas `netīrs` apzīmē funkcijas, kas maina ārējos stāvokļus vai ir atkarīgas no tiem. Savukārt `pure` jeb `"tīras"` funkcijas ir tādas, kas neietekmē ārējos stāvokļus un ir atkarīgas tikai no to parametriem. Tīru funkciju izmantošana programkodā ir ieteicama, jo tā padara programmu prognozējamāku un vieglāk saprotamu, jo zināms ka tīras funkcijas var izsaukt tikai citas tīras funkcijas vai izteiksmes, kas nozīmē, ka tās nevienā brīdī neizmaino ārējo stāvokli. Tātad, `pure` atslēgvārds tiek lietots, lai definētu tīru funkciju, bet `impure` - netīru. Ja funkcija ir definēta kā tīra, tad tās ķermenī nav atļauts izsaukt netīras funkcijas vai veikt citas darbības, kas maina ārējo stāvokli. No otras puses, šī atslēgvārda lietošana nav obligāta, jo valodā `Immutant` pēc noklusējuma visas funkcijas tiek uzskatītas par tīrām.

```
fn <identifier>(<parameters>) {  
    <statements>  
}
```

Augstāk redzamajā piemērā funkcija tiek definēta kā tīra, jo nav lietots neviens no tīrības īpašības atslēgvārdiem. Atslēgvārds `fn` apzīmē, ka pēc tā seko funkcijas definīcija. `<identifier>` satur funkcijas nosaukumu, kas ir unikāls identifikators atmiņā. Uz funkcijas nosaukumu attiecas tie paši noteikumi, kas minēti sadaļā 1.5. par mainīgo identifikatoriem.

Pēc funkcijas nosaukuma seko apaļās iekavas, kas satur parametru sarakstu `<parameters>`. Parametri ir iekšējā funkcijas konteksta mainīgie, kas tiek nodoti funkcijai tās izsaukšanas brīdī, un kuru vērtības funkcija izmanto savā darbībā. Parametru saraksts ir komatu atdalītu parametru virkne. Ja funkcijai nav parametru, tad iekavas ir tukšas.

Funkcijas ķermenis `<statements>` ir ietverts figūriekavās, un satur apgalvojumus un izteiksmes, kas tiek izpildītas, kad funkcija tiek izsaukta. Funkcijas ķermenī ir jābūt vismaz vienam apgalvojumam vai izteiksmei. Ja funkcija ir tīra, tad tās ķermenī nav atļauts izsaukt netīras funkcijas vai veikt citas darbības, kas maina ārējo stāvokli.

Piemērs tīrai funkcijai, kas aprēķina divu skaitļu summu:

```
pure fn add(a, b) {  
    return a + b;  
}
```

Piemērs netīrai funkcijai, kas pieskaita jaunu skaitli globālam mainīgajam:

```
mutant num = 4;  
impure fn addGlobal(newNum) {  
    num += newNum;  
}
```

Funkcijas izsaukums ir izteiksme, kas satur funkcijas nosaukumu, kam seko apaļās iekavas ar argumentu sarakstu. Argumenti ir vērtības, kas tiek nodotas funkcijai tās izsaukšanas brīdī, un kuru vērtības funkcija izmanto savā darbībā. Argumentu saraksts ir komatu atdalītu argumentu virkne. Ja funkcijai nav argumentu, tad iekavas ir tukšas. Argumentus padod funkcijai secīgi, tādā pašā secībā kā tie ir definēti funkcijas parametru sarakstā.

Piemērs funkcijas izsaukumiem:

```
addGlobal(5);  
immutant sum = add(3, 7);
```

1.7. Kontroles plūsma

Kontroles plūsma ir mehānisms, kas nosaka programmas izpildes secību. Valodā `Immutant` ir definēti sekojoši kontroles plūsmas mehānismi: `if-else` zarošanās un cikls `while`.

1.7.1. Apgalvojums if-else

Apgalvojums if-else ļauj izpildīt dažādas koda daļas atkarībā no nosacījuma izpildes. Sintakse ir sekojoša:

```
if (<condition>) {  
    <statements>  
} else {  
    <statements>  
}
```

<condition> ir loģiska izteiksme, kas rezultātā atgriež patiesuma vērtību. Ja izteiksmes vērtība ir patiesa, tad tiek izpildīti apgalvojumi <statements> iekš pirmās figūriekavas. Ja izteiksmes vērtība ir aplama, tad tiek izpildīti apgalvojumi <statements> iekš otrās figūriekavas pēc atslēgvārda else.

Ja ir nepieciešams izpildīt vairākus nosacījumus, tad var izmantot vairākas else if zarošanās. Sintakse ir sekojoša:

```
if (<condition1>) {  
    <statements1>  
} else if (<condition2>) {  
    <statements2>  
} else {  
    <statements3>  
}
```

Pie tam, apgalvojums else nav obligāts, un to var izlaist, ja nav nepieciešams izpildīt kodu gadījumā, ja neviens no nosacījumiem nav izpildīts.

1.7.2. Cikli

Cikls while ļauj izpildīt koda daļu atkārtoti, kamēr nosacījums ir izpildīts. Sintakse ir sekojoša:

```
while (<condition>) {  
    <statements>  
}
```

<condition> ir loģiska izteiksme, kas rezultātā atgriež patiesuma vērtību. Ja izteiksmes vērtība ir patiesa, tad tiek izpildīti apgalvojumi <statements> iekš figūriekavām. Pēc apgalvojumu izpildes, nosacījums tiek pārbaudīts vēlreiz, un ja tas joprojām ir patiess, tad apgalvojumi tiek

---

izpildīti vēlreiz. Šis process turpinās, kamēr nosacījums kļūst aplams. Ja nosacījums sākotnēji ir aplams, tad cikla ķermenis netiek izpildīts ne reizi.

1.8. Kļūdu veidi un apzīmējumi

2. INTERPRETATORA ARHITEKTŪRA

Šeit būs info par lekseri, parsētāju un tree walker.

BIBLIOGRĀFIJA

- [1] Michael Coblenz, Joshua Sunshine, Jonathan Aldrich, Brad Myers, Sam Weber, and Forrest Shull. Exploring language support for immutability. In *Proceedings of the 38th International Conference on Software Engineering (ICSE)*, pages 736–747. IEEE/ACM, 2016.
- [2] ECMA International. EcmaScript® language specification (ecma-262 15th edition), 2024.
- [3] Daan J.C. Staudt Jan A. Bergstra, Alban Ponse. Short-circuit logic. *arXiv preprint arXiv:1010.3674*, 2013.